

УДК 512.66

Ю.Ф. Кучеренко, О.М. Гузько

Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ЛОКАЛЬНИХ ВІЙН

У статті наводяться деякі особливості сучасних воєнних конфліктів 21 століття, розглядається їх вплив на застосування міжвидових підрозділів збройних сил, які приймають участь у проведенні операцій (бойових дій) та розроблені пропозиції щодо необхідності створення невеликих за чисельністю, мобільних підрозділів, які спроможні виконувати різні завдання самостійно у відриві від основних сил сухопутних військ за рахунок вдосконалення існуючих та розробки перспективних розвідувально-ударних комплексів і систем, що забезпечують контроль за обстановкою у районі проведення операції, управління даними підрозділами та розподіл між ними задач у реальному масштабі часу.

Ключові слова: локальна війна, операція, бойові дії, сухопутні війська, міжвидові угруповання, підрозділ, бойові групи/

Вступ

Постановка проблеми. Останні локальні війни (конфлікти), що відбуваються, свідчать, що бойові дії, які проводять різні угруповання ворожих збройних сил у 21 столітті значно відрізняються від основних ознак збройної боротьби минулого століття, а саме:

відсутністю суцільної лінії фронту між військами;

великою динамікою зміни обстановки в районі бойових дій, особливо на тактичному рівні;

масованим застосуванням засобів повітряного (повітряно-космічного) нападу;

застосуванням різноманітних інформаційно-аналітичних та розвідувально-ударних систем і їх комплексів;

нанесенням ударів по найважливішим об'єктам адміністративного, промислового та військового характеру засобами високоточної зброї;

зміщенням акценту у збройній боротьбі в інформаційну сферу та здійсненням інформаційного впливу на противника та його системи управління;

розширенням переліку задач, що виконуються міжвидовими угрупованнями при застосуванні їх у різноманітних операціях (бойових діях).

Дані обставини потребують вивчення деяких особливостей сучасної війни (локальних конфліктів) та її впливу на тактику ведення збройної боротьби в сучасних умовах, необхідності створення невеликих за чисельністю мобільних підрозділів, добре озброєних та здатних виконувати різні завдання у відриві від основних сил Сухопутних військ (СВ), або їх угруповань.

Аналіз літератури. В наведеній літературі [1 – 4] розглядаються питання щодо основних напрямів будівництва СВ США, концепцій ведення інформаційних війн та нетрадиційних бойових дій; вдосконалення сучасних засобів ведення інформаційної війни, але розвитку тактики ведення збройної боротьби в сучасних локальних конфліктах у взає-

мозв'язку зі змінами завдань міжвидовим підрозділам, координації їх зусиль за рахунок створення інтегрованої системи управління силами і засобами мобільних підрозділів різного призначення та взаємодії її з інформаційно-аналітичними та розвідувально-ударними комплексами і системами, з метою боротьби проти ворожих бойових груп (мобільних підрозділів) в них уваги не приділялось.

Головна мета статті полягає в розгляді пропозицій щодо необхідності створення невеликих за чисельністю, міжвидових, мобільних, автономних бойових підрозділів різного призначення та їх взаємодії як поміж собою, так і з різноманітними авіаційними засобами, об'єднаних розподіленою системою управління, контролю та розвідки для боротьби з противником, який уклоняється від безпосередніх бойових дій з угрупованнями збройних сил і застосовує нестандартні методи ведення бойових дій.

Основна частина

Сучасні локальні конфлікти (бойові дії), які відбуваються за участі США та їх союзників по коаліції, свідчать про те, що у війнах 21 століття в основному будуть проводитись повітряно-наземні операції у двох фазах: перша – повітряна операція, друга – наземна операція. При здійсненні повітряної операції (ПО) відбуватиметься масоване застосування засобів повітряного (повітряно-космічного) нападу: різних типів крилатих ракет, стратегічної та оперативного-тактичної авіації. У перші дні слід очікувати проведення декількох масованих ударів на день з застосуванням, в основному, крилатих ракет по раніше виявленим найбільш важливим об'єктам противника, у подальшому перевага у застосуванні авіації різних родів все більше зростатиме. Основна мета проведення ПО порушити воєнно-адміністративне управління держави, важливі промислові та військові об'єкти, завоювати повну перевагу у повітрі, нанести максимальні збитки угрупованням

збройних сил (ЗС) противника, особливо засобам ППО, без здійснення безпосереднього контакту частин контингенту коаліційних сил з угрупованнями ЗС противника. Одночасно будуть проводитись заходи ведення інформаційної війни та буде здійснюватись інформаційний вплив на противника і його системи управління, який стає не менш важливим за знищення об'єктів і систем управління вогневидами засобами ураження під час бойових дій.

При здійсненні наземної операції (НО) слід очікувати проведення високоінтенсивних бойових дій частинами, з'єднаннями та об'єднаннями сухопутних військ США (коаліційних сил) на декількох оперативних напрямках при тісній підтримці наземних сил літаками армійської авіації та застосуванням безпілотних засобів розвідки, спеціалізованих літаків радіоелектронної боротьби, розвідувально-ударних комплексів. Стратегічна та оперативнотактична авіація буде завдавати одиночні удари по виявленим важливим об'єктам противника в ході проведення наземної операції. Основна мета проведення НО зламати опір та повністю деморалізувати ЗС противника, ліквідувати осередки опору важливіших адміністративних центрів та військових баз, не допустити можливості перегруповування його частин, повне оволодіння територією. В подальшому перед частинами коаліційних військ встає завдання здійснення повного контролю за ситуацією у даному регіоні. На даній фазі застосовуються усі частини коаліційних військ (угруповання сухопутних військ США) для вирішення поставленої основної мети та здійснюватиметься нарощування виконання заходів ведення психологічної війни, які направлені на деморалізацію військ, керівництва держави і суспільства в цілому [1]. В залежності від можливостей ЗС держави, що здійснюють опір, дана фаза по своєму терміну дії може складатися від двох до декількох місяців або років.

Такий класичний розвиток подій можливо припустити коли є значна різниця в озброєнні і військової техніки ЗС, які знаходяться у протистоянні та економічних можливостей держав або одна з них веде, так звану „космічну війну” з застосуванням високоточної і інтелектуальної зброї та новітніх інформаційних технологій, а друга застосовує тактику та стратегію ведення збройної боротьби минулого століття. В той же час необхідно відзначити, що ту велику перевагу, яку мають США у війні в Іраку як військовою, так і економічною, практично досягли своєї мети у військовому цензі, їх перевага поступово знижується оскільки військовим керівництвом США було недооцінене деякі особливості характеру бойових дій іракців, що призвело до збільшення втрат військовослужбовців контингенту США та коаліційних сил більше ніж у період активних бойових дій.

До основних загальних недоліків частин (дивізій) СВ США, що знижують ефективність їх застосування, слід віднести: низьку тактичну мобільність,

недостатні вогневі можливості артилерії, недостатні бойові можливості засобів ППО по прикриттю з повітря - для „легких” дивізій та велику потребу у матеріально-технічному забезпеченні, органічну мобільність при діях у гірській і лісній місцевості та населених пунктах (містах) - для „важких” дивізій [2].

Перевага США сприяла формуванню у їх противника тактики „уникнення”, використання якої дозволяє їм уникнути рішучої поразки навіть у випадку програшу військової компанії [3]. Оскільки іракські ЗС змінили тактику ведення збройної боротьби і замість протистояння та ведення інтенсивних бойових дій об'єднаннями і з'єднаннями ЗС по збереженню території під своїм контролем, вони застосували тактику проведення диверсійних актів, здійснення нападів на колони з технікою та підрозділи, які виконують функції з контролю території, нападів на військові комендатури і влаштування засідок та т.і. невеликими групами або загонами. Застосування тактики „партизанських дій” іракськими загонами, в першу чергу у густонаселених пунктах та гірській місцевості, знизило ефективність застосування угруповань коаліційних військ та різних інформаційно-аналітичних і розвідувально-ударних комплексів для боротьби з бойовими групами іракців. Це призвело до того, що регулярні війська коаліційних сил вимушені були вести бойові дії в умовах невизначеності та неможливості прогнозування ситуації на тактичному рівні, тому що повинні були діяти у відповідь на бойові вилазки іракських загонів, а оскільки мали значну інертність, то не встигали за бойовими групами іракців, які діяли як примари. Тому втрати військовослужбовців коаліційних сил у ході здійснення контролю за іракською територією під час різних сутичок з іракськими диверсійними та терористичними групами перевищують втрати, що отримані під час проведення угрупованнями СВ США інтенсивних бойових дій на першій стадії НО від регулярних частин збройних сил Іраку.

З вище розглянутого можливо зробити висновок, що при проведенні сучасних наземних операцій не можливо уникнути специфічних бойових дій, які потрібно буде вести з різними мобільними загонами (групами) противника, який застосовує методи ведення „партизанських війн”, основною метою яких є нейтралізація великої військової переваги, що має контингент коаліційних сил у застосуванні високоточної і інтелектуальної зброї, новітніх інформаційних технологій, розвідувально-ударних систем і їх комплексів та методів ведення психологічної війни. Тому необхідно приділити увагу вирішенню наступних питань, щоб запобігти великих втрат свого особового складу під час застосування противником нестандартних методів ведення збройної боротьби, а саме:

створення мобільних, невеликих за чисельністю підрозділів (груп), що мають велику вогневу потужність і спроможні у відриві від основних сил

сухопутних військ автономно діяти на весь час виконання різних бойових завдань особливо в умовах великих населених районів та гірської місцевості;

широкого застосування різних інформаційно-аналітичних та розвідувально-ударних комплексів і систем, які повинні забезпечувати формування реальної обстановки в зоні проведення бойових дій своїх підрозділів з мобільними групами противника, своєчасно виявляти їх та здійснювати інформаційне забезпечення проведення спеціальних операцій (бойових дій);

забезпечення комплексного застосування сил і засобів мобільних груп сухопутних військ та авіації коаліційних сил, а також управління ними з єдиного пункту управління у реальному масштабі часу, при виконанні загальних бойових завдань, в умовах різкої зміни обстановки та невизначеності ситуації.

Для створення невеликих за чисельністю підрозділів, які були б спроможні виконувати різні завдання у ході проведення однієї операції, в тому числі здатними ефективно вести боротьбу з диверсійними та терористичними групами противника необхідно:

по-перше, привести їх організаційно-штатну структуру у відповідність до завдань, що вони повинні виконувати (захват важливіших воєнних та адміністративних об'єктів противника, контроль та утримання найважливіших ділянок території, блокування колон противника, знищення диверсійних та терористичних груп противника);

по-друге, здійснити оснащення даних підрозділів сучасним озброєнням та військовою технікою, з метою збільшення їх вогневої потужності (для боротьби з будь-якими підрозділами різних родів СВ противника та іншими спеціальними групами, що застосовують нетрадиційні методи збройної боротьби) та мобільності, з метою миттєвого реагування на дії ворожих диверсійних та терористичних груп і можливості оперативного переміщення по контрольованій території противника при вирішенні різних бойових завдань у відриві від основних своїх баз та сил коаліційних військ ;

по-третє, здійснити оснащення даних підрозділів сучасними засобами зв'язку та обміну даними з метою можливості отримання від різних глобальних інформаційних систем реальної обстановки в зоні проведення бойових дій своїх підрозділів, отримання бойових наказів від керівництва і надання своєчасної доповіді про їх виконання.

Для широкого застосування різних інформаційно-аналітичних та розвідувально-ударних комплексів і систем, в першу чергу повітряних засобів інформаційного забезпечення проведення операцій та бойових дій, як найбільш вагомих засобів інформаційної війни бо вони: не потребують додаткових витрат часу і засобів на їх розгортання; мають велику мобільність і їх можливо в найкоротший час передислокувати або здійснити нарощування зусиль

на знов визначених напрямках бойових дій без порушення функціонування та виконання завдань за призначенням; здійснюють вплив на інформаційні системи противника на глибину, яка значно переважає дії наземних засобів [4], необхідно :

здійснити розвиток повітряних інформаційних засобів у напрямку контролю та формування реальної повітряної та наземної (морської) обстановки в зоні ведення бойових дій своїх підрозділів у реальному масштабі часу,

здійснити розвиток програмного забезпечення інформаційно-аналітичних засобів у напрямку вдосконалення аналітичної обробки розвідувальної інформації, оцінки динаміки зміни обстановки в зоні ведення бойових дій та можливості прогнозування подальших дій бойових груп (підрозділів) противника на тактичному рівні в умовах невизначеності ситуації;

здійснити розвиток повітряних засобів розвідувально-ударних комплексів і систем у напрямку можливості в реальному масштабі часу виявлення та знищення наземних (морських) цілей авіаційними засобами, в тому числі мобільних та мало розмірних, з метою здійснення авіаційної підтримки своїх підрозділів (груп), які діють у відриві від основних сил.

Для забезпечення комплексного застосування сил і засобів мобільних груп сухопутних військ та авіації коаліційних сил при виконанні ними загальних бойових завдань в умовах зміни обстановки або невизначеності ситуації необхідно створення інтегрованої розподіленої системи управління ними, яка забезпечить :

автоматизовану постановку бойових завдань мобільним групам сухопутних військ і авіації коаліційних сил при проведенні ними сумісних бойових дій або самостійних операцій та отримання своєчасних доповідей про їх виконання;

контроль за обстановкою у зоні проведення операції та здійснення управління даними підрозділами у реальному масштабі часу з відповідного пункту управління відповідального за проведення операції у визначеному районі,

виявлення, ідентифікацію та точне визначення координат важливих об'єктів і місць дислокації пунктів управління, вузлів зв'язку, а також супроводження мобільних об'єктів, у тому числі мало розмірних цілей;

координацію зусиль між різними підрозділами СВ та авіації з єдиного пункту управління у ході проведення бойових дій при зміні обстановки, або в умовах невизначеності подальшого розвитку ситуації та дій груп противника;

об'єднання різних систем управління, контролю та розвідки в єдине інформаційне поле у зоні проведення операції для боротьби з противником, який застосовує нестандартні методи ведення бойових дій, особливо в густонаселених районах (містах) та гірських місцевостях.

Висновок

Вивчення деяких особливостей сучасних війн (локальних конфліктів) та їх впливу на тактику ведення збройної боротьби в сучасних умовах вимагають проведення перегляду і зміни організаційно штатних структур міжвидових угруповань, що беруть участь у специфічних бойових діях, особливо у густонаселених районах (містах) та гірських місцевостях, забезпечення їх сучасною зброєю і технікою, а також засобами зв'язку та обміну даними, з метою збільшення їх вогневої потужності, мобільності та можливості дії окремо від основних сил СВ, при забезпеченні безперервності їх управління та здійснення авіаційної підтримки авіацією при виконанні ними сумісних бойових завдань, за рахунок створення інтегрованої розподіленої системи управління силами і засобами мобільних підрозділів різного призначення СВ та авіацією.

Список літератури

1. Шаравов И. К вопросу об информационной войне и информационном оружии // *Зарубежное военное обозрение*. – 2000. – № 10. – С. 2-5.
2. Заяц В., Янов О. Сухопутные войска США: основные направления строительства // *Зарубежное военное обозрение*. – 2007. – № 7. – С. 21-27.
3. Корчагин С. Зарубежные концепции ведения нетрадиционных боевых действий в локальных конфликтах // *Зарубежное военное обозрение*. – 2007. – № 8. – С. 3-7.
4. Краснов А., Кобрин К. Роль воздушных средств информационной войны и проблемы борьбы с ними // *Зарубежное военное обозрение*. – 1998. – № 10. – С. 27-33.

Надійшла до редколегії 7.07.2008

Рецензент: д-р техн. наук, проф. Б.О. Демідов, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННЫХ ЛОКАЛЬНЫХ ВОЙН

Ю.Ф. Кучеренко, О.Н. Гузько

Рассматриваются некоторые особенности современных военных конфликтов, их влияние на применение межвидовых подразделений вооруженных сил, которые принимают участие в проведении операций (боевых действиях). Разработаны предложения по необходимости создания небольших по численности подразделений, которые могли бы выполнять разные задания в ходе выполнения одной операции, большого применения разных информационно-аналитических и разведывательно-ударных комплексов и систем, которые обеспечивают контроль за обстановкой в районе проведения операции, управление данными подразделениями и распределение между ними задач в реальном масштабе времени.

Ключевые слова: локальная война, операция, боевые действия, межвидовые группировки, подразделение, боевые группы.

FEATURES OF MODERN INFORMATION WAR

Ju.F. Kucherenko, O.N. Guzko

Is considered to some especially of modern military war, their influence application various subunit armed force, which take part in conduct military operational. The work out offer create small number group, that be able carry out diverse task in the course carry out one operational, great employment diverse information-analytic end investigate-blowing complexes and systems, that provide control on the conditions in region conduct operational, management subunit end distribution between its task in the real scale tim.

Keywords: local war, operation, battle actions, land forces, interspecific grouping, subunit, battle groups.